

relació entre aquestes persones en la qual es confereix un significat a uns signes preestablerts, on es desenvolupa una transmutació màgica que transcendeix el propi objecte, la carta.

Després d'estar-se a Madrid un any, Zush marxa cap a Estats Units becat per la Fundació Juan March l'any 1975. Atent a la paradoxa de cercar signes per a crear noves interpretacions, la nit del 19 al 20 de novembre de 1975, nit que Zush marxa cap al continent americà, es produeix un eclipsi de lluna. A l'endemà, Francisco Franco, l'eclipsi polític que havia cobert Espanya durant quasi quaranta anys, mor.

Així neix la seva obra "After the Eclipse" (1976): un ampli espai de tela blanca, una taca fosca que amenaça la claredat i de la qual sorgeixen unes línies, aquelles vies d'energia que observàvem en d'altres obres i que, en aquest cas, desemboquen en cartes del Tarot, potser tota una declaració intuïtiva que el futur és a les nostres mans i que no hi ha destí que es resisteixi a la voluntat de l'ésser humà.

L'any 1976, Zush presentarà la seva primera exposició a Itàlia amb el nom de les seves darreres obres: The Death of my Past Life (La mort de la meua vida passada). Com explica Maria Lluïsa Borràs: "Quan Zush marxa cap a Nova York el novembre de 1975 per començar una nova vida, treballa no obstant amb materials de la seva vida anterior, i conforma el cicle que presentarà a Roma el novembre de 1976. El gravat 13 del tarot simbolitza la mort, donant-li un sentiment de renovació i de renaixement".

Les obres que conformen "la mort de la seva vida passada" són un conjunt d'escriptures que arriben a la seva culminació amb "Letter to the Universe" (1977) i en què elements com el tarot o la passió per les cultures no occidentals continuen paleses, com a "The Zorld", del mateix any. Aquesta darrera obra esdevé un autèntic recorregut autobiogràfic pel mapa del món, una línia que va d'Eivissa a Nova York amb el contrapès del continent primigeni d'Àfrica.

La mort de la seva vida passada s'expressa a través d'una mena de cartes de comiat, espai completament soterrat per línies de grafia incomprensible, obres en què l'horror vacu i els traços frenètics de noves lletres omplen tots els racons. Zush escriu pel plaer d'escriure; no cal comprendre el seu llenguatge per sentir que està acomiadant-se d'un món que considera ja esgotat, tot continuant el seu camí a la recerca de nous enigmes que el mantinguin en tensió creativa. La mort, el canvi, la transmutació cap a una nova vida.

L'any 1979 realitza l'obra "Nasha declona yasmu tucare" que clou el recorregut que fem de la seva obra. El propi Zush parla d'ella i del seu significat. Amb aquesta peça, Zush realitza tota una declaració d'intencions, expressa la seva voluntat, com a artista, de procrear obres com a fills: "Aquest quadre per a mi és molt emblemàtic; a partir d'aquest quadre queda molt clar que la meua funció a la vida no és fer ésser humans, sinó que és fer creacions pictòriques, o sonores o escultòriques." Iconogràficament hi trobem, per una banda, lletres ampliades convertides en símbols pictòrics. La silueta de l'esquerra, un cap de dona amb un penis que s'introdueix al seu cervell, adduint a la concepció mental i, d'aquest coit mental, en sorgeix el fill que és l'element situat a la dreta. Ell fill com a obra i l'obra com a herència de Zush.

Al llarg de tota la seva trajectòria, l'obra de Zush ha resultat difícilment classificable. El propi autor ha mantingut una actitud crítica enfront les definicions: "La meua insistència, fins avui, en no definir-me com a pintor, en no preocupar-me per transcendir o deixar les coses clares: FAIG EL QUE FAIG PER PLAER: per a curar-me i ser feliç".

Porta, Zush, ara Evru, ha construït durant anys un temple mestís d'art, d'obres com a pedres heterogènies que cerquen desvelar interrogants que semblen eterns, entenent que l'obra d'art és fonamentalment comunicació, una comunicació més enllà de qualsevol llenguatge conegut, i ell afegiria: "El meu ideal: que el meu treball sigui l'essència de tot l'art existent, passat, present i futur".

SALA I: Porta}Zush. 1961-1979

Qui és Albert Porta?

Qui és Zush?

Qui és Evru?

Quina és la seva identitat real? Quina la vertadera? La seva obra pertany a un sol individu? Queda alguna consciència o existeix algun lligam que uneixi Porta amb Zush, i Zush amb Evru? Què s'amaga rere aquest canvi de noms? 1946, 1968 i 2001: què canvia rere cada mort i cada nou naixement dins la seva biografia? Per a Evru, el passat pertany a una vida que mor per a engendrar-ne una de nova. Vivint el present, sempre el present i el cicle descrit per Bataille en què "la vida no cessa d'engendrar per aniquilar el que engendra".

Joaquim Dols Rusiñol opinava que el binomi Porta}Zush era, en realitat, "dues potències personals diferents, encara que enllaçades en una relació de permanent antagonisme".

I d'aquestes dues potències _ Porta}Zush_ sorgí Evru. Habitant del seu propi món, anomenat de forma primerenca Zushlàndia i, finalment, batejat amb el nom d'Evrugo Mental State, que tingué la seva gènesi en l'autoexili eivissenc de l'autor, com aquelles micronacions que Erwin S. Strauss compilà a "How to start your own country".

Un home, un estat propi, escapant d'una realitat que no comprèn, creant-ne una de nova, perquè en la creació descobreix una llibertat inabastable i il·limitada, l'univers de l'espai mental. Els òrgans rectors, futura bandera del seu estat, seran el cervell i l'ull, que ens menen a aprehendre el que ens envolta amb claredat.

Evru és fruit d'una mitologia creada per ell mateix que ens atrau com un imant envers el seu món, però que també ens pot fer caure en la trampa de perdre'ns en l'anècdota d'alguns episodis. En Evru, art i vida conviuen de manera indestruïble durant tota la seva trajectòria. La seva obra té com a objectiu endinsar-se en el misteri de l'ésser humà, en la consciència que aquest misteri restarà sempre irresolt. Evru, definit per ell mateix com a artista, científic i místic, a través de la seva obra intenta establir-se com a pont entre passat i futur, tot fent confluïr el temps humà en l'abisme d'un espai en blanc, d'una carta de lectura incomprensible, d'una obra poblada de signes alhora ancestrals i contemporanis.

CONTEXT HISTÒRIC

Albert Porta, Zush (ara Evru) es reconeix producte d'una educació visual. La seva obra s'emmarca amb la vena onírica i mágica que el grup Dau al Set havia desenvolupat en la postguerra espanyola i que sorgia d'una relectura del surrealisme com a font de llibertat imaginativa, influenciats pel Miró signic i objectual i per un Paul Klee que professava que "en la seva forma actual, aquest no era l'únic món possible".

Albert Porta neix a Barcelona l'any 1946 i inicia la seva trajectòria artística ben aviat, en la dècada dels anys 60. En aquells moments, l'àmbit artístic es troba immers en una tendència de retorn a la figuració, un moviment de pèndul que oscil·la cap a un rebuig de l'informalisme que havia suposat l'estètica imperant a nivell local i internacional.

Fou Modest Cuixart, de la generació de Dau al Set, qui a l'any 1964 presentà una sèrie d'obres amb el nom de "Nins sense nom" a la Galeria René Metras de Barcelona, que causaren un impacte en l'entorn artístic, qüestionaren l'hegemonia de l'informalisme, encengueren tensos debats entre crítics i artistes i tendiren un pont envers les inquietuds dels artistes joves del moment.

Un d'aquests artistes joves era Albert Porta que, des de l'any 1962, estava implicat en la galeria René Metras. L'any 1968 inaugurà la seva primera exposició en solitari "Alucinaciones", després d'haver presentat la seva obra en algunes mostres col·lectives com "Presencias de nuestro tiempo" (1964), "Fried, Galí i Porta" (1966) i "Artigau, Galí i Porta" (1967).

La nova figuració naixia, entre d'altres coses, fruit d'un desig d'apropar-se al públic i als problemes socials, enfront al que es considerava un llenguatge abstracte tancat, com l'informalista, que podia esdevenir perillosament decoratiu. Per altra banda, la dècada dels 60 s'obria a un nou món en què el consum i la iconografia dels seus objectes cada cop eren més presents: el pop art britànic i el nord-americà tingueren algun ressò en la situació excepcional que es vivia en aquell moment a Espanya.

Fundació Suñol

Els artistes iniciaren una estètica en què, juntament amb el retorn a la figuració, lligat al dibuix, i a l'auge de la il·lustració i el còmic, recorrien a l'assemblage d'objectes quotidians en un anomenat neodadaisme i incloïen en la seves realitzacions un món en el qual els límits entre alta i baixa cultura s'anaven dissolent.

SALES 2, 3, 6: suite eromenjar: *l'eròtica i la destrucció del quotidià*

En les primeres obres d'Albert Porta, i atenent a un eclecticisme tècnic que serà una constant en la seva trajectòria, l'autor realitza dibuixos, collages, objectes revestits o empaquetats de guix que tenen dos denominadors comuns: l'eròtica del paladar i la destrucció de la realitat que l'envolta.

Per una banda, natures mortes i cossos de dona, en què hi destaca la predominança de pits, en la seva accepció maternal i sexual, de personatges amb llengües que penetren murs, de caps el cervell dels quals esdevenen protuberàncies fàl·liques.

Gestos que combinen aliment i erotisme rere una estètica de ressons classicistes, de reminiscències mitològiques mediterrànies, pel seu blanc omnipresent i immaculat, asèptic i ingènuament pervers i alhora, d'una "narrativitat d'introversions surrealistes que enllaça amb les sensacions gustatives dalinianes", en paraules de Santos Torroella.

En les seves obres el cos de la dona adquireix una qualitat tàtil i comestible, com a quelcom que alimenta les nostres fantasies, imatge que es veu reforçada per algunes peces tridimensionals amb parts toves o corporals sobre coberts o plats: una vertadera taula parada per alimentar el cos.

Per altra banda, Porta destrueix la realitat que l'envolta, distorsiona la silueta mesurada del maniquí, inquietant forma que pobla la seva experiència infantil i adolescent de fill de dona modista; després realitzarà collages amb les fotografies femenines de les revistes de moda que veia a casa seva. D'aquesta forma, posa en qüestió el cànon i els seus límits fins a destruir-lo, el converteix en un element fragmentat, dissolt, vençut. Retalla les figures, les enganxa deixant espais buits i les connecta a través de línies que semblen constel·lacions oníriques, lligams que perviuran en les seves obres posteriors i que recorden els traços de superfície tatuada de Joan Ponç.

Els personatges masculins d'uns quadres embolcallats de llum blanca, com els seus objectes quotidians empaquetats, són protagonitzats per dos personatges, Boso i Solomo. Per a alguns crítics com José Lebrero Stals, Boso i Solomo personifiquen les dues cares de la dècada dels 60: un d'ells espigat, prim i eteri, representarà l'arribada d'una mística vinguda d'Orient i filtrada a través de pensadors occidentals com Alan W. Watts. L'altre, gros i mundà, hedonista, amant del plaer, personificarà l'home consumidor i objecte de consum que descriu Erich Fromm en la seva obra. Dos extrems a la recerca de l'equilibri. Dos mons dins el cap d'Albert Porta que acabaran fusionant-se l'any 1968 al mateix temps que neix Zush.

I Zush neix al frenopàtic. L'engendra la ment delirant d'Armando, un intern que coneix Albert Porta després de ser detingut per la policia per ser portador de substàncies il·legals i, posteriorment, ésser ingressat tres mesos al frenopàtic. És aleshores quan Albert Porta mor per donar pas a Zush. Zush se'n adona que la dificultat del món, que el seu misteri, no pot expressar-se a través d'un llenguatge intel·ligible. Zush escull la lucidesa del boig, d'aquell que no té por a convertir els seus fantasmes en éssers reals, d'aquell que veu més enllà del món estretament racional i raonat.

SALA 4: Eivissa: *una illa que crea des d'una illa*

Zush desitja distanciar-se del que coneix i marxa a Eivissa. S'instal·la en aquella illa des del 1968 fins al 1983, fent estades d'hivern a Nova York des de 1975. En aquells anys, i des de la dècada dels 50, com explica Mariano Planells, Eivissa esdevé una autèntica societat babèlica: un lloc d'encontre, de peregrinació, de pas, un amagatall per a fugitius que no comprenen o no s'adapten als seus respectius mons, societats i normes, persones que mantenen una actitud conflictiva envers el que coneixen.

Eivissa es converteix en punt neuràlgic de la Mediterrània, situat entre Europa i Àfrica, que és capaç de connectar viatgers que van o venen de Marroc a Katmandú i que manté estrets lligams amb els moviments contraculturals que es viuen a París i Nova York.

Aïllat a Eivissa, Zush viu en primera persona l'experiència hippie, heretada de la cultura beat dels 50 i, atret per la seva estètica, realitzarà unes obres acríliques amb punts fluorescents, iconografies lisèrgiques amb profusió de detalls, d'una minuciositat obsessiva que addueix a la seva estada al frenopàtic: "En el manicomi et dona la bogeria que no estàs boig i d'això ve aquest control excessiu d'equilibri en la composició, aquella pulcritud d'ordre, de balanç. Són coses que he racionalitzat després de la meua estada allí".

L'exposició a la Galeria Ivan Spence d'Eivissa l'any 1969, suposarà la presentació d'aquest canvi en la seva estètica i un clar reflex d'allò que està vivint, tal com apunta Daniel Giralt-Miracle arran de l'exposició Ego Zush Production, presentada a Barcelona l'any 1970.

L'obra de Zush beurà del concepte de psicodèlia, entès com a manifestació de l'ànima, crearà entorns en què l'obscuritat, el cromatisme i la música transporten l'espectador cap a una experiència de caire ritual.

L'any 1971 a Eivissa, coneixerà una persona cabdal en la seva biografia, el galerista Fernando Vijande, que haurà viatjat a aquella illa a la recerca d'artistes per a l'exposició "Eros y el arte actual en España".

SALA 5: "Amics"

SALA 7: obres de la dècada dels 70: *de Jude a Nasha*

Els primers anys 70, Zush realitza unes obres de gran format amb figures de siluetes femenines realitzades amb spray en què destaquen uns punts o centres d'energia que units formen una mena de constel·lacions eròtiques damunt espais buits i una sèrie de peces d'estètica ocular, en què un munt d'ulls observen i ens fan sentir observats.

Zush destaca l'atracció que sent per la física orgànica i la biologia: "el propi cos i el que es troba molt lluny d'ell, el que no és visible. Són els dos camps d'investigació de l'ésser humà, i al mig resideix l'àmbit, per exemple, dels animals; crec en el viatge del forat negre a l'interior de la cèl·lula".

Alexandre Cirici Pellicer analitzarà les noves obres presentades l'any 1973 a Madrid. Es tracta de construccions en què hi domina la simetria de caràcter antropocèntric arcaitzant, per la posició frontal de les figures humanes. Cossos que no es troben en un lloc concret, llençats a l'espai i que ultrapassen els marcs establerts, com algunes figures de la il·lustració i del còmic.

El cos de l'ésser humà, frontal i regular, revesteix un caràcter de signe i l'univers que l'envolta és astral, un conjunt d'estrelles articulades, unides per eixos que formen constel·lacions. Aquest ésser humà-signe unit a la constel·lació-signe sembla conduir-nos a un món mecànic, virtual, sintèticament unit a partir de punts de concentració, centres energètics o d'irradiació situats, la major part d'ells, en el òrgans sexuals de les figures, element que dona un caràcter transcendent i místic a l'aspecte eròtic.

Aquesta sexologia astral tindrà com a base iconogràfica les cartes del Tarot, signes que anirà incorporant a les seves obres fins a arribar a "The Tarot Cards" (1977).

Atret pels signes i la seva interpretació, pel significat i el significat, per posar de manifest l'arbitrarietat que rau en qualsevol llenguatge, Zush qüestiona les convencions que hi ha rere cada element que llegim i interpretem tot creant possibles relectures. Des de ben jove, s'havia sentit interessat i havia aprofundit en aquest aspecte, creant un abecedari propi que el permetia expressar-se sense que ningú pogués entendre el que escrivia i que, posteriorment, serà el germen de la llengua d'Evrujo Mental State, l'Asura. "Però com no volia escriure els meus pensaments i que qualsevol pogués llegir-los, vaig inventar un abecedari basat en el quadrat. De vegades, utilitzava aquell abecedari, em deixava portar més per la forma dels signes que pel significat de les paraules i em sortien coses sense sentir".

Zush emprèn el camí del llenguatge i la comunicació per despollar-lo de significat, deixant només la seva empremta signica, el seu traç, el gest de la mà que escriu instintivament, en una comunió contemporània entre l'escriptura automàtica dels surrealistes i la destrucció del llenguatge d'arrel dadaïsta.

Per a ell, les cartes del Tarot, com el llenguatge establert, no tenen un valor en sí mateixes, són pura arbitrarietat, artífici en mans de qui les llegeix i qui rep la seva interpretació. És en la